

ПРО СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

С. С. Петрушкевич

*вихователь дошкільного навчального закладу
загального розвитку №106 м. Кривого Розу*

Вступ. Останні роки спостерігається розвиток двох паралельних процесів: поглиблення екологічних проблем нашої планети і їх осмислення людством. В Україні в цей період відбувається становлення системи безперервної екологічної освіти. Проводяться присвячені цьому конференції, семінари, наради, ведуться наукові дослідження. Розробляється концепція безперервної екологічної освіти, початковою ланкою якої є сфера дошкільного виховання.

Адже, саме на етапі дошкільного дитинства формується початкове відчуття оточуючого світу: дитина отримує емоційні враження про природу, накопичує уявлення про різні форми життя. Таким чином, уже в цей період формуються першооснови екологічного мислення, свідомості, екологічної культури [2]. Але це відбувається при одній умові - якщо дорослі, які виховують дитину, самі володіють екологічною культурою: розуміють екологічні проблеми і турбуються про їх вирішення, знайомлять дитину з прекрасним світом природи і допомагають налагодити взаємовідносини з ним.

Метою роботи було розглянути сучасні підходи екологічного виховання дітей дошкільного віку.

Результати та їх обговорення. Сучасна система екологічного виховання дошкільнят включає кілька взаємозалежних блоків, які охоплюють всі сторони еколого-педагогічного процесу в дошкільному закладі: зміст екологічного виховання, способи його реалізації (методи і технології), організацію і керування процесом [3].. Фундамент всієї системи екологічного виховання дошкільнят – теоретичний блок, що розкриває головні поняття, провідні ідеї екології. Він має велике значення для фахівців, які реалізують на практиці виховання дітей: забезпечує новий погляд на природу, нове розуміння навколишнього середовища, демонструє взаємозв'язок усіх компонентів природи і місце людини в ній. Пристосованість організму до середовища проживання створює наочну представленість взаємозв'язку всього суцього з середовищем життя, демонструє їх відповідність або його відсутність.

На основі теоретичного блоку будується дидактичний – знання про природу, відомості з області екології людини та соціальної екології, відібрані й адаптовані до рівня розвитку дошкільнят. Дидактична система розкриває різні аспекти взаємозв'язку живих організмів із зовнішнім середовищем [4]. Зв'язок як єдино можливий варіант існування живого, що володіє певними потребами, задоволення яких здійснюється через контакт із зовнішнім світом. Демонстрація цього зв'язку можлива на прикладі різних видів рослин і тварин у будь-який період і в різних умовах їх життя (наприклад, тягнеться до світла рослина на вікні, харчування і рух хом'яка, що живе в клітці, тощо).

Зв'язок організму з середовищем дошкільнята можуть пізнати на невеликій кількості спеціально організованих прикладів шляхом регулярного простежування життя конкретної рослини чи тварини від її зародження до дорослого стану (наприклад, спостереження за канаркою або волністими папужкам, висіжівуючими в гнізді яйця, а потім вскармливаючими пташенят) [4].

Реалізувати програму формування у дітей екологічної культури можна при наявності в їхньому життєвому просторі еколого-розвиваючого середовища - достатньої кількості рослин і тварин, поміщених в екологічно підходящі (відповідно до їх потреб) умови на території ДНЗ спеціальних "екологічних просторів": Зимового саду, квітників, "пташиного стовпа", екологічної стежки або "куточка незайманої природи" на ділянці тощо.

Реалізація екологічного виховання дошкільників можлива за допомогою відповідних методів і технологій виховної освітньої роботи з дітьми. Побудова методів екологічного виховання базується на наступних принципових моментах [1]: 1) обліку специфіки змісту екологічного виховання, що виходить з біоекології з її центральним поняттям взаємозв'язку організму і середовища, 2) підході до будь-якої спільної діяльності як педагогічного методу, якщо ця діяльність: насичена екологічним змістом, дозволяє вирішувати завдання екологічного виховання дітей; систематична, регулярно повторювана; Планується і організовується вихователем; націлена на досягнення освітньо-виховного результату, 3) одночасному рішенні у діяльності виховних та освітніх завдань і розумінні їх співвідпорядкованості в екологічному вихованні.

Формуванню усвідомлено-правильного ставлення дітей до природи сприяють і пізнавальні методи. Різноманітні явища природи, навколишнього дошкільнят, створює для вихователя умови для організації спостережень.

Загальна педагогічна мета при цьому полягає в тому, щоб збудити інтерес, пізнавальну активність дітей, розвинути їх спостережливість, бажання і вміння дивитися на оточуючих світ. При такому підході спостереження стає цілісним педагогічним процесом, інтелектуальною діяльністю вихователя і дітей. При цьому дії дорослого направлені на планування та організацію спостереження, на вирішення виховного освітнього завдання, а розумові зусилля дітей - на повноцінне сприйняття об'єкта, на пошук і отримання потрібної інформації. При такій схемі спільно розподіленої інтелектуальної діяльності спостереження - стає методом екологічного виховання, за допомогою якого у дошкільнят взаємопов'язано формується коло конкретних екологічних знань про об'єкти спостереження і ставлення до них [2].

Спостереження розвиває у дітей різні відтінки ставлення до природи: пізнавальний інтерес, естетичні переживання, співчуття [4]. Потреба пізнавати нове формується завдяки багаторазовому зверненню до об'єкта, супроводжуваного коментарями дорослого про причинно-наслідкових зв'язках живого організму з середовищем її проживання. На основі розуміння цих зв'язків у житті мешканців куточка природи, залежності їх самопочуття від умов, в яких вони знаходяться, виникають переживання за них, співчуття, початкові форми моральної відповідальності, готовність допомогти. Це той випадок, коли знання трансформуються у відношення. Народженню естетичного ставлення до природи в процесі спостережень сприяє детальне і чуттєве сприйняття об'єкта, усіх його сенсорних особливостей - форми, забарвлення, пропорцій, розміру та інше. Для формування усвідомлено-правильного ставлення до природи за допомогою спостереження має значення діяльність моделювання - ведення календарів природи, відображення в них результатів спостережень.

Педагог вчить дошкільнят самостійно заповнити сторінки календаря, орієнтуватися в його параметрах, правильно користуватися відповідною символікою.

Висновки. Екологічна культура фахівця дошкільного виховання (еколога, керівника установи, вихователя) піднімає його на рівень усвідомлення значущості систематизованої, планомірно здійснюваної практики з дітьми.

Саме застосування еколого-педагогічних технологій дозволяє отримати бажаний ефект екологічного виховання. Виявлено два чинники, які забезпечують успіх у цьому процесі: докладний опис технологій – всіх заходів з вказівкою їх виховних освітніх цілей (завдань), способів організації, сценарієм варіантів можливого проведення, чітке помісячно-тижневої планування заходів.

Список використаної літератури

1. Курняк Л.Д. Екологічна культура: поняття і реальність. // Вища освіта України. - 2006. - №3. - С. 32-37.
2. Морозова Л. Виховання екологічної культури особистості / Л.Морозова // Вища освіта України. - 2001. - №2. - с. 88-92.
3. Половинко Г. Шляхи підвищення ефективності екологічного виховання школярів / Г.Половинко // Краєзнавство. Географія. Туризм. - 2004. - № 16. - С. 4-5.
4. Пустовіт Г.П. Філософсько-культурологічний аспект у екологічній освіті // Шлях освіти. - 2002. - № 3. - С.7-11.